

GRIGORI FRIDI mono-ooper

VAN GOGHI KIRJAD

(Письма Ван Гога)

Grigori Fridi libreto Peeter Volkonski tõlkes

MANUEL DE FALLA lühiooper

MEISTER PEDRO NUKUMÄNG

(El retablo de maese Pedro)

Manuel de Falla libreto Miguel Cervantese romaani
«Don Quijote» põhjal Peeter Volkonski tõlkes

Esietendus: 30. aprill 1984. a.

Dirigent — VELLO PÄHN
Lavastaja — NEEME KUNINGAS (GITIS-e diplomand)

Kunstnik —
ENSV teeneline kunstnik JAAK VAUS
(külalisena)

Nukujuhid — EVE MAREMÄE, MAIE TOOMPERE,
ENSV teeneline kunstnik HENDRIK TOOMPERE ja
VEIKO JÜRISSEON (külalistena)

Kontsertmeistrid —
REET LAUL, VIIVE PAJURI, JAANUS JUUL ja
AARNE TALVIK

Orkestri kontsertmeister —
ENSV teeneline kunstnik MATI UFFERT

Etenduse juhid —
PEETER KARELL ja ENDEL SIMMERMANN

Osades:

«VAN GOGHI KIRJAD»

Vincent Van Gogh — HANS MIILBERG
— MARIKA POOBUS
LYDIA ROOS

«MEISTER PEDRO NUKUMÄNG»

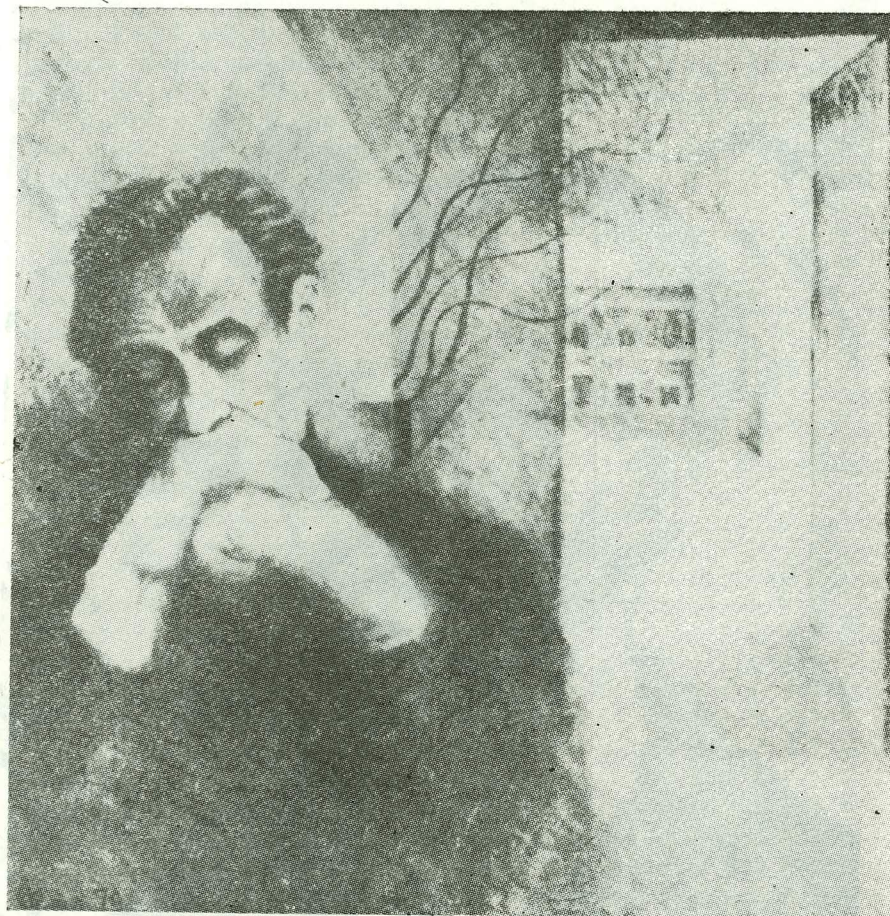
Meister Pedro — MAIT ROBAS
TIIT TRALLA

Poiss — MARIKA POOBUS
LYDIA ROOS

Don Quijote — ENSV teeneline kunstnik
VOLDEMAR KUSLAP
TARMO SILD

Tegelased nukumängus:

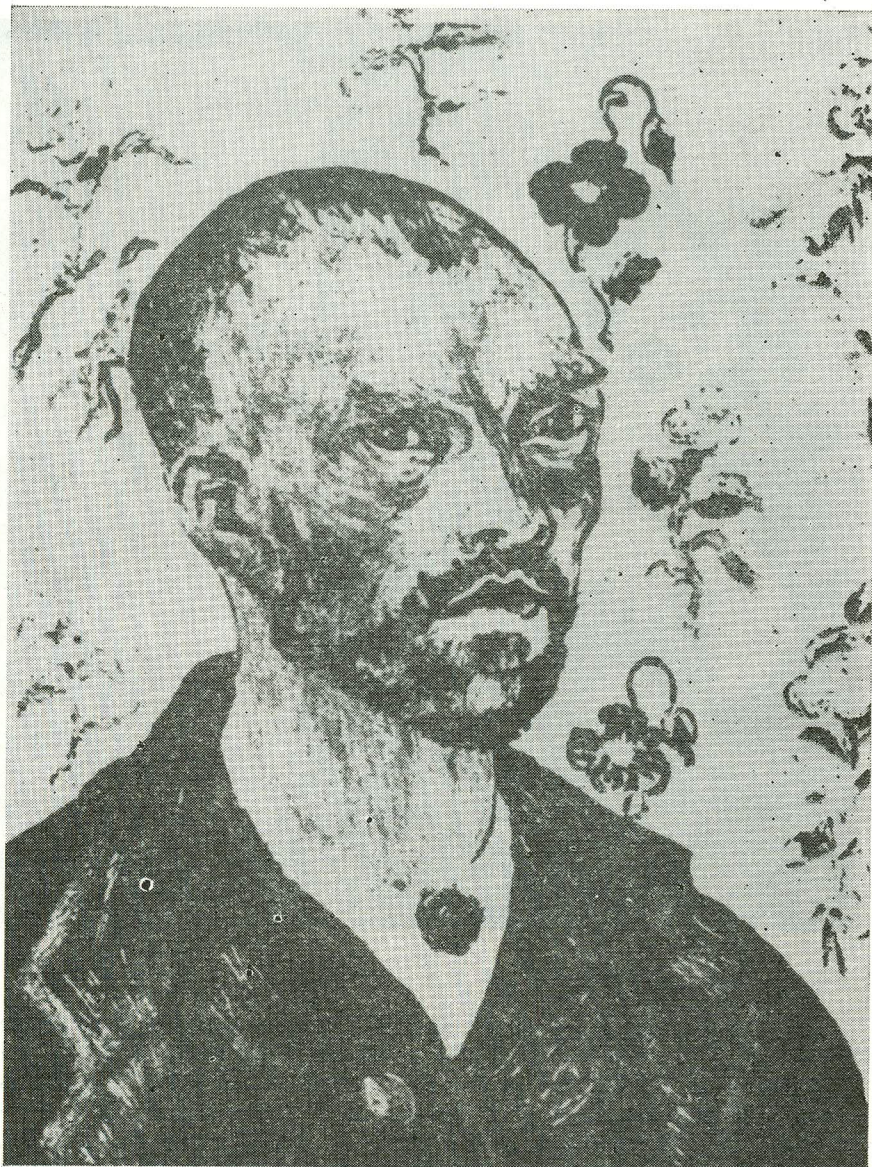
Karl Suur, frankide kuningas
Melisendra, tema oletatav tütar
Don Gaiferos, Melisendra abikaasa
Don Roldán, frankide õukondlane
Marsilio, mauride kuningas
Mauride õukondlane
Mauride ratsavägi, trummilööjad ja pasuna-
puhujad.

Grigori Fridi autoportree

GRIGORI FRID on sündinud 1915. aastal Moskvas muusikute perekonnas ja lõpetanud Moskva konservatooriumi 1939. aastal G. Litinski ja V. Šebalini õpilasena. Grigori Fridi heliloojategevus on olnud viljakas, ta on kirjutanud kolm sümfooniat, neli keelpillikvartetti, instrumentaalkontserte ja sonaate, teoseid koorile, rahvapilliorkestrile, teatri- ja filmimuusikat. Oopereid on Fridil kaks — «Anne Franki päevik» ja «Van Goghi kirjad», mõlema libreto autor on helilooja ise.

«Van Goghi kirjade» aluseks on Vincent Van Goghi kirjad vend Theole, kes oli kunstnikule kõige lähedasem inimene ja kellele ta peaaegu iga päev kirjutas. Grigori Frid pole endale seadnud eesmärgiks avada nende kaudu Van Goghi loomingut, vaid teda huvitab eelkõige kunstniku sisemaailm, traagiliselt katkenud saatus.

Vincent Van Goghi autoportree

«Ta nägi enda ümber ainult vana kulla, pronksi ja vase värvi, mille kohal võlvus päikesest heledaks pleekinud rohekassinakas taevas. Kõrvetav päike andis kõigele väävelkollaka varjundi. Ta lõuendid olid täis sädelevat leekivat kollast värvust... Kollane värv voolas tuubist lõuendile ja kattis selle üleni. Ta maalid olid päikesest läbi immutatud ja kõrvetatud, põletavast kuumusest pargitud ja neis oli näha õhu voogamist.

Ta oli veendunud, et head maali teha pole kergem, kui leida teemanti või pärlit. Ta polnud rahul ei endaga ega oma töö tulemustega, aga temas hõõgus lootus, et lõpuks läheb kõik ikka paremuse poole. Mõnikord tundus see lootus fatamorgaanana. Kuid ainult siis, kui ta oli töösse sukeldunud, tundis ta, et ta elab. Mingit isiklikku elu tal ei olnud. Ta oli nagu masin, pime maalimise automaat, kes igal hommikul kummutas endasse toitu, kohvi ja värve, ning õhtul tuli tagasi koju lõpetatud lõuendiga.

Mis otstarbel? Müümiseks? Muidugi mitte! Ta teadis, et keegi ei taha ta pilte osta. Milleks siis kiirustada? Miks sunnib ja virgutab ta end siis maalima tosinaid ja tosinaid lõuendeid, kui ta viletsa raudvoodi alune on juba maale täis tuubitud? Vincent oli kaotanud lootuse tunnustust leida. Ta töötas sellepärast, et ei saanud maalimata jätta, sellepärast, et see vabastas ta hingepiinadest ja andis tegevust mõistusele. Ta sai läbi ilma naiseta, koduta, lasteta; ta sai elada armastuseta, sõpruseta ja terviseta, ta sai olla kindlustatuse tundeta, mugavuseta, toiduta; ta sai hakkama isegi ilma jumalata. Aga ta ei saanud läbi selleta, mis oli suurem kui ta ise, mis oli ta elu — loominguvoime ja loomisrõõmuta.»

(Irving Stone, «Elujanu», Tallinn 1968)

*

MANUEL DE FALLA (1876—1946), Hispaania sajanditevanuse suurejoonelise kultuuri traditsioonide edasikandja, õppis oma sünnilinnas, Atlandiäärses Cádizis, ja Madriidi konservatooriumis, kus tutvus Felipe Pedrelliga, tolle aja ühe autoriteetsema hispaania muusikuga. De Falla alustas kontserteeriva pianistina, tema esimene tõeline edu on seotud aga ooperiga «Lühike elu» (1905), millele anti isegi Kuningliku Akadeemia autasu. Kaks aastat hiljem läks helilooja Pariisi oma haridust täiendama, seal leidis ta Paul Dukas' näol endale suure eeskuju ja meeldiva inimese. Prantsuse kunstile võlgneb de Falla ka oma selguse, korra ja ilu ideaali väljakujunemise. Pariisis kirjutas ta mitmed Hispaania-ainelised teosed, muuhulgas «Õöd Hispaania aedades» klaverile ja orkestrile, hiljem Granadas, Kataloonias ja Mallorcal

balleti «Kolmnurkne kübar» Vene hooaegade jaoks Pariisis, mille organiseerijaks oli Sergei Djagilev, 1923. aastal aga teise ja viimase operi «Meister Pedro nukumäng», mis Pariisis printsess Polignaci majas ette kanti.

Hispaania kodusõja ajal vallapääsenud vihkamine ja kauaaegse sõbra Garcia Lorca vägivaldne surm hävitasid Manuel de Falla sõna otseses mõttes. 1939. aastal, veidi peale sõja lõppu, sõitis ta koos oma õega Argentiinasse, kus ta erakuna väheste sõprade ringis oma elu lõpetas.

«Meister Pedro nukumäng» oli de Falla poolt mõeldud austusavaldusena Miguel Cervantesele ja operi teksti aluseks võttis ta «Don Quijote'i» II köite 26. peatüki. De Falla, kellele Debussy ja Raveli armastus hispaaniaaliku vastu oli mõjunud stimuleerivalt, pöördus «Meister Pedros» Kastilia karmi ja tagasihoidud folkloori poole, kasutades autentseid viise XV sajandist. Sellest arhailisest materjalist on loonud ta virtuoosse orkestratsiooniga teose, olles selles mõttes hingesugulane oma kuulsa kaasmaalase Isaac Albenizega, kes väitis: «Ma olen maur, ma pean täitma nootidega iga olemasoleva koha», viidates sellega Hispaania arhitektuuri euroopaliku joone ja idamaise ornamentika võluvale kombinatsioonile.

NEEME KUNINGAS:

Igal mängul on reeglid. Kuid kas tohime hukka mõista reegli rikkujat, kui teda selleks ajendab meile võib-olla mõistmatu püüd meis lootusetult rikkiläinud mehhanismi terveks teha? Mis sest, et peame maksma vapustusega, kahjudega; mis sest, et reeglirikkuja vahendid on naiivsed ning et ta ei saa arugi, et meie jaoks on see vaid mäng. Kui me ei oleks õiglusetud ja kui meid ei kõditaks arusaamatu kirm seda ikka ja jälle elus läbi elada ja laval näidata, võib-olla poleks siis don Quijotet vajagi...

Lavastusala juhataja — JAAN MIKKEL

Dekoratsioonide valmistamist juhendanud — KÜLLI ROOT

Kostüümide valmistamist juhendanud — LEIDA TALLO

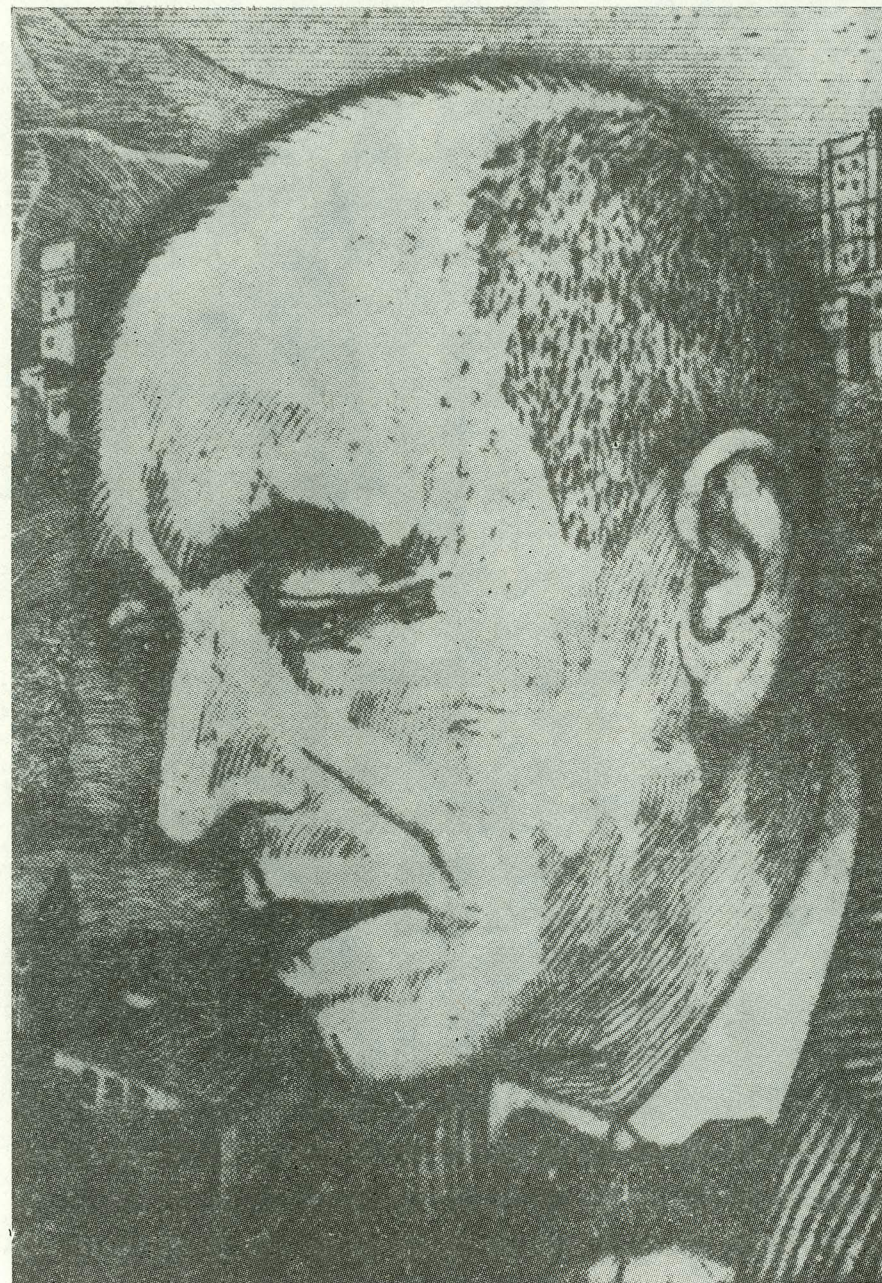
Grimm ja parukad — ILLI-ANN AUS

Valgustus — EVALD RADIK

Butafor — JOHANNA RANNE

Rekvisiitor — KARIN LINDMAA

Pealavameister — HEINO LILLIPUU

Manuel de Falla

Gustave Doré illustratsioon Miguel Cervantese «Don Quijote'i»
II osa 26. peatükile

Hind 30 kop.